

เทศกาลลอยกระทง

shuǐ dēng jié 水 灯 节

ลอยกระทง เป็นประเพณีของไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณ งานลอยกระทงจัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน 12 (ตามปฏิทินโบราณของไทย ซึ่งจะนับเดือนธันวาคมเป็นเดือนแรก) เพราะเป็นฤดูน้ำหลาก น้ำจะเต็มสองฝั่งแม่น้ำ พระจันทร์เต็มดวง ทำให้แม่น้ำใสสะอาด แสงจันทร์ส่องเวลากลางคืน เป็นบรรยากาศที่สวยงาม เหมาะแก่การลอยกระทง และในปี
นี้(พ.ศ.๒๕๕๐ ก็คือ ค.ศ ๒๐๐๖) วันลอยกระทงตรงกับวันเสาร์ ที่ 24 พฤศจิกายน

水

灯

节

Fàng shuǐ dēng shì Tàì guó de chuán tǒng fēng sú fàng shuǐ dēng de huó
放水灯是泰国的传统风俗，放水灯的活动
dòng shì zài shí èr yuè de yuè yuán zhī yè zhè yì tiān àn zhào tài guó gǔ dài
是在十二月的月圆之夜这一天（按照泰国古代
lì fǎ jiāng shí èr yuè zuò wéi dì yī gè yuè yīn wèi zhè yí duàn shí jiān
历法，将十二月作为第一个月），因为这一段时间
zhèng hǎo shì zhǎng shuǐ qī hé shuǐ huì zhǎng zhì àn biān nà tiān de yuè liàng
正好是涨水期，河水会涨至岸边。那天的月亮
wéi mǎn yuè shǐ dé hé shuǐ qīng chè jiàn dǐ yè lǐ yuè guāng pǔ zhào qì fēn
为满月，使得河水清澈见底，夜里月光普照，气氛
jí jiā fēi cháng shì hé fàng shuǐ dēng yú shì jiù jiāng zhè yì tiān zuò wéi
极佳，非常适合放水灯，于是就将这一天作为
shuǐ dēng jié ér jīn nián fó lì nián jì gōng lì nián de shuǐ dēng
水灯节，而今年（佛历2550年即公历2007年）的水灯
jié shì yuè rì xīng qī liù
节是11月24日星期六。

ความเป็นมาของวันลอยกระทง

ในคืนวันเพ็ญเดือน 12 ดวงจันทร์เต็มดวง ทอแสงแจ่มจรัสทั่วพื้นน้ำ ซึ่งกำลังไหลนองเอ่อฝั่งแม่น้ำลำคลองมองไปทางไหน จะพบเห็นกระทงใหญ่น้อย ถูกประดับประดาอย่างสวยงาม ตรงกลางติดรูปเทียนส่องแสงระยิบระยับนับไม่ถ้วน ล่องลอยไปตามกระแสน้ำ เป็นทิวทัศน์ที่น้ำดูขมไม่น้อย ซึ่งประเพณีลอยกระทงนี้มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี โดยปรากฏหลักฐาน จากหนังสือเรื่อง นางนพมาศ หรือท้าวศรีจุฬาลักษณ์ กล่าวถึง นางนพมาศซึ่งมียศเป็นท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พระสนมเอกพระร่วงเจ้า (พระเจ้าอรรณพกุมาร) เกี่ยวกับเทศกาลนี้ว่าในฤดูเดือน 12 เป็นเวลาเสด็จลงประพาสลำน้ำ

ตามพระราชพิธีในเวลากลางคืน พระอัครมเหสีและสนมฝ่ายในตามเสด็จในเรือพระที่นั่งทอดพระเนตรการนักขัตฤกษ์ ซึ่งเหล่าราษฎรต่างเล่นในแม่น้ำตามกำหนดปี เมื่อนางนพมาศได้เข้ามารับราชการจึงได้คิดอ่านทำกระทงถวายพระเจ้าแผ่นดินเป็นรูปดอกบัวและดอกไม้ต่างๆ ให้ทรงลอยตามสายน้ำและคิดคำขบขันร้องขึ้นถวายให้พระเจ้าแผ่นดิน

จากพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เรื่องพระราชพิธี 12 เดือน ตอนที่ว่าด้วย ลอยพระประทีป กล่าวว่า " การลอยกระทงนี้เป็นนักขัตฤกษ์ที่รื่นเริงทั่วไปของปวงชนไม่เฉพาะแต่การหลวง แต่จะนับว่าเป็นพระราชพิธีไม่ได้เนื่องด้วยไม่มีพิธีสงฆ์ พิธีพราหมณ์อันใดเกี่ยวข้องในการลอยพระประทีปนั้น เว้นแต่จะเข้าใจว่าตรงกับเดือน 12 เวลานั้นน้ำพญานาคขึ้นมานมัสการรอยพระพุทธรูปแล้วเล่นน้ำสนุก "

shuǐ dēng jié de yóu lái 水灯节的由来

zài Tàì guó gǔ dài lì fǎ shí èr yuè shí wǔ rì de yè lǐ mǎn yuè jiāng jiǎo
在泰国古代历法十二月十五日的夜里，满月将皎
jié de yuè guāng sǎ biàn yì mǎn hé àn qú àn de shuǐ miàn wàng xiàng nǎ lǐ
洁的月光洒遍溢满河岸、渠岸的水面，望向哪里
dū huì jiàn dào bú jì qí shù bèi zhuāng shì dé jí qí piào liang bìng zài zhōng jiān
都会见到不计其数被装饰得极其漂亮并在中间
chā yǒu shǎn shuò zhe xiāng huǒ de dà xiǎo shuǐ dēng suí zhe shuǐ liú de fāng
插有闪烁着香火的大小水灯，随着水流的方
xiàng piāo zǒu shì fēi cháng zhí dé guān shǎng de jǐng xiàng ér fàng shuǐ dēng
向漂走，是非常值得观赏的景象。而放水灯

de fēng sú zài sù kě tài chéng zuò wéi shǒu dū shí jiù yǐ shèng háng le yóu yī
的风俗在素可泰城作为首都时就已盛行了，由一
běn jiào nuò pà mǎ de shū wéi zhèng zhè běn shū zhōng jì zǎi zhe dāng
本叫《诺帕玛》的书为证，这本书中记载着当
shí nuò pà mǎ zuò wéi guó wáng de guì fēi shí de yī duàn yǒu guān zhè ge jié rì
时诺帕玛作为国王的贵妃时的一段有关这个节日
de wén zì shí èr yuè shì guó wáng yóu xìng hé liú de shí jié zài yè lǐ de
的文字：十二月是国王游幸河流的时节，在夜里的
huáng jiā diǎn lǐ zhōng suí jià de wáng hòu jí hòu gōng píng fēi huì péi bàn
皇家典礼中，随驾的王后及后宫嫔妃会陪伴
shèng jià zài yù chuán shàng guān kàn zài cǐ zhòng yào jié rì lǐ lí mín bǎi xìng
圣驾在御船上观看在此重要节日里黎民百姓
men zài hé biān yóu lè wán yuǎn de chǎng miàn zhí dào nuò pà mǎ dé yǐ jìn
们在河边游乐玩耍的场面。直到诺帕玛得以进
gōng chéng wéi wáng fēi hòu cái yóu tā xiǎng chū le zhì zuò lián huā zhuàng jí
宫成为王妃后，才由她想出了制作莲花状及
gè zhǒng huā duǒ zhuàng de shuǐ dēng bìng xiě gē xiàn gěi guó wáng zài yóu
各种花朵状的水灯并写歌献给国王。再由
guó wáng bì xià jiāng shuǐ dēng fàng rù shuǐ zhōng
国王陛下将水灯放入水中。

zài wǔ shì huáng bì xià de yù zhù shí èr gè yuè lǐ de huáng jiā diǎn lǐ
在五世皇陛下下的御著《十二个月里的皇家典礼》
zhōng zài fàng shuǐ dēng de yī duàn wén zhāng zhōng shuō dào zhè fàng
中，在放水灯的一段文章中说到：“这放
shuǐ dēng de fēng sú bù jǐn shì huáng shì de yě shì pǔ tiān xià bǎi xìng gòng
水灯的风俗，不仅是皇室的，也是普天下百姓共
tóng huān qìng de rì zǐ dàn bù néng suàn shì huáng jiā diǎn lǐ yīn wéi méi
同欢庆的日子。但不能算是皇家典礼，因为没
yǒu rèn hé de fó jiào yí shì pó luó mén yí shì yǔ qí yǒu guān zhǐ rèn wéi qí
有任何的佛教仪式、婆罗门仪式与其有关。只认为其
zhèng hǎo shì shí èr yuè xùn qī mǎng wáng shàng lái cháo bài fó zǔ zú yìn
正好是十二月汛期，蟒王上来朝拜佛祖足印
hòu kāi xīn dì xì shuǐ
后开心地戏水

水
灯

节

การลอยกระทง

การลอยกระทงไม่มีพิธีรีตอง เพียงแต่ขอให้มีการทวงจะทำด้วยอะไรก็ได้ เช่น ใบตอง การกล้วย กาบพลับพลึง เปลือกมะพร้าว กระดาษ เป็นต้น จุดธูปเทียนปักที่กระทงแล้วอธิษฐานตามที่ตนปรารถนา เสร็จแล้วจึงลอยไปที่แม่น้ำลำคลองเมื่อถึงวันเพ็ญ เดือน 12 ประชาชนจะจัดทำกระทงเป็นรูปต่าง ๆ ด้วยใบตอง หรือกาบไผ่ต้นพลับพลึง หรือวัสดุอื่น ๆ ประดับตกแต่งกระทงให้สวยงามด้วยดอกไม้สดในกระทงจะปักธูปเทียน บางทีก็ใส่สตางค์ หรือหมากพลูลงไปด้วย สมัยก่อนในวันลอยกระทง ยังมีการเล่นเพลงเรือ และมีแสดง มหรสพประกอบงาน มีการประกวดนางนพมาศ ประกวดกระทง ปัจจุบันในวันลอยกระทง มีการจัดงานกันแทบทุกจังหวัด ถือเป็นงานประจำปีที่สำคัญ และประเพณีการประกวดนางนพมาศ ประกวดกระทงและมีแสดง มหรสพประกอบงานวันลอยกระทงก็ยังคงปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่องจนถึงตอนนี้

水
灯

fàng shuǐ dēng huó dòng
放水灯活动

fàng shuǐ dēng méi yǒu gù dìng yí shì zhǐ yào qiú yǒu shuǐ dēng bù guǎn
放水灯没有固定仪式，只要求有水灯，不管
yòng shén me zuò chéng de dōu xíng rú wénshū lán qiào yē zi ké zhǐ
用什么做成的都行，如：文殊兰鞘、椰子壳、纸
děng děng jiāng xiāng zhú diǎn rán chā dào shuǐ dēng shàng hòu qí dǎo xǔ
等等，将香烛点燃插到水灯上后，祈祷、许
xià zì jǐ xīn zhōng de yuàn wàng zhī hòu jiāng shuǐ dēng fàng rù hé liú huò
下自己心中的愿望，之后再 将水灯放入河流或
yùn hé zhōng zài shí èr yuè de yuè yuán zhī yè mǐn zhòng men huì yòng jiāo
运河中。在十二月的月圆之夜，民众们会用蕉
yè wénshū lán yè huò qí tā de cái liào zhì zuò gè zhǒng xíng zhuàng de shuǐ
叶、文殊兰叶或其他的材料制作各种形状的水
dēng bìng yòng xiān huā jiāng shuǐ dēng zhuāng bàn dé piāo piào liang liang
灯，并用鲜花将水灯装扮得漂漂亮亮

de shuǐ dēng shàng huì chā shàng xiāng zhú yě yǒu xiē huì fàng rù qián huò
的，水灯上会插上香烛，也有些会放入钱或
bīng láng hǎi sāng děng yǐ qián zài shuǐ dēng jié nà tiān yǒu chàng chuán
檳榔海桑等。以前在水灯节那天，有唱船
gē wén yú biǎo yǎn píng xuǎn shuǐ dēng jié xiǎo jiě píng xuǎn shuǐ dēng
歌、文娱表演，评选水灯节小姐、评选水灯
děng huó dòng xiàn zài zài shuǐ dēng jié zhè tiān jī hū měi gè fǔ dū huì jǔ
等活动。现在在水灯节这天，几乎每个府都会举
xíng huó dòng yǐ suàn shì zhòng yào de nián dù jié rì ér zài shuǐ dēng jié zhè
行活动，已算是重要的年度节日，而在水灯节这
tiān jǔ xíng píng xuǎn nián dù shuǐ dēng jié xiǎo jiě píng xuǎn shuǐ dēng jí wén
天举行评选年度水灯节小姐、评选水灯及文
yú biǎo yǎn děng huó dòng de fēng sú xí guàn yě yì zhí yán xù zhì jīn
娱表演等活动的风俗习惯也一直沿续至今。

ประเพณีในแต่ละท้องถิ่น

ภาคเหนือ นิยมทำโคมลอย เรียกว่า "ลอยโคม" หรือ "ว่าวฮ่อม" หรือ "ว่าวควั่น" ทำจากผ้าบางๆ แล้วสูบลมควั่นข้าง
ใต้ให้ลอยขึ้นไปในอากาศอย่างบอลลูน บางทีก็จะลอยกระทงขนาดเล็กทยอยเรียงหายไปเป็นสาย เรียกว่า "กระทงสาย"

ภาคอีสาน จะตกแต่งเรือแล้วประดับไฟ เป็นรูปต่างๆ เรียกว่า "ไหลเรือไฟ"

水灯节

กรุงเทพฯ จะมีงานภูเขาทอง เป็นรูปแบบงานวัด เฉลิมฉลองราวหนึ่งสัปดาห์ก่อนงานลอยกระทงและจบลงในวันลอยกระทง

นอกจากนี้ในแต่ละท้องถิ่นยังมีประเพณีลอยกระทงที่แตกต่างกันไป และสืบทอดต่อกันเรื่อยมา

shuǐ dēng jié de dì fāng fēng sú
水灯节的地方风俗

běi bù liú xíng zuò dēng long jiào fàng dēng long yòng báo báo de
北部流行做灯笼，叫“放灯笼”，用薄薄的
bù zhì chéng bìng zài xià fāng diǎn huǒ shǐ zhī xiàng rè qì qiú yí yàng piāo fú
布制成，并在下方点火使之像热气球一样漂浮
dào kōng zhōng yǒu de dì fāng zé lù xù de fàng xiǎo xíng de shuǐ dēng shǐ zhī
到空中。有的地方则陆续的放小型的水灯使之
pái chéng chuàn jiào shuǐ dēng chuàn
排成串，叫“水灯串”

dōng běi bù jiāng chuán zhī yòng dēng huǒ zhuāng shì chéng gè zhǒng
东北部将船只用灯火装饰成各种
yàng zi jiào fàng dēng chuán
样子，叫“放灯船”

màn gǔ yǒu jīn shān miào huì cóng shuǐ dēng jié qián dà yuē yí gè
曼谷有金山庙会，从水灯节前大约一个
xīng qī jiù kāi shǐ qìng zhù bìng yú shuǐ dēng jié dàng tiān jié shù
星期就开始庆祝，并于水灯节当天结束。

chú cǐ zhī wài bù tóng de dì fāng hái kě néng yǒu bù tóng de fàng shuǐ
除此之外，不同的地方还可能有不同的放水
dēng de fēng sú bìng yì zhí liú chuán xià lái
灯的风俗，并一直流传下来。

ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับประเพณีลอยกระทง

นอกจากประเทศไทยแล้ว การลอยกระทงที่คล้ายๆ กับของไทยเรายังมีในประเทศจีน อินเดีย เขมร และพม่า จะต่างกันก็เพียงพิธีกรรมและความเชื่อในแต่ละแห่ง ซึ่งแม้แต่ในประเทศไทยเราเองก็มีวัตถุประสงค์ ความเชื่อ ความศรัทธาในเรื่องนี้อย่างหลากหลาย แต่คนส่วนใหญ่ลอยกระทงเพื่อขอบคุณแม่น้ำที่ให้มนุษย์ได้ใช้น้ำและขอโทษที่อาจเคยทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำ ก็มีคนจำนวนมากที่ลอยกระทงเพื่อสะเดาะเคราะห์หรือลอยทุกข์โศกโรคภัยต่างๆ รวมทั้งอธิษฐานเพื่อขอให้สมความปรารถนา

水

guān yú fàng shuǐ dēng de xìn yǎng
关于放水灯 的信仰

chú le tài guó zhī wài yǒu lèi sì yú tài guó shuǐ dēng jié huó dòng de
除了泰国之外，有类似于泰国水灯节活动的
guó jiā hái yǒu zhōng guó yìn dù jiǎn pǔ zhài hé miǎn diàn qí bù tóng zhī
国家还有中国、印度、柬埔寨和缅甸，其不同之
chù zhǐ zài yú gè dì de fāng shì yǔ xìn yǎng bù tóng shèn zhì zài tài guó běn tǔ
处只在于各地的方式与信仰不同，甚至在泰国本土
fàng shuǐ dēng yě yǒu zhe hěn duō bù tóng de mù dì hé xìn yǎng ér dà bù fen
放水灯也有着很多不同的目的和信仰，而大部分
de rén fàng shuǐ dēng shì wèi le gǎn xiè hé liú ràng rén lèi dé yǐ shǐ yòng shuǐ
的人放水灯是为了感谢河流让人类得以使用水，
bìng wèi yě xǔ céng xiàng hé liú lǐ diū qì wū huì wù ér dào qiàn yě yǒu hěn
并为也许曾向河流里丢弃污秽物而道歉，也有很
duō rén fàng shuǐ dēng shì wèi le xiāo zāi bì xié huò ràng gè zhǒng bēi shāng
多人放水灯是为了消灾辟邪或让各种悲伤、
fán nǎo bìng tòng suí shuǐ dēng yì qǐ piāo zǒu yǐ jí xǔ yuàn dé dào zì jǐ
烦恼、病痛随水灯一起漂走，以及许愿得到自己
xiǎng yào de dōng xī
想要的东西。

灯
节

ความสำคัญของประเพณีลอยกระทง

ประเพณีลอยกระทงยังคงมีความสำคัญและดำรงต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน และได้กลายเป็นเอกลักษณ์ไทย มีคุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและศาสนา ดังสาระที่กล่าวไว้ในหนังสือวันสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ คือ

- คุณค่าต่อครอบครัว ทำให้พ่อแม่ ลูก หรือสมาชิกอื่นๆ ได้มีโอกาสทำกิจกรรมด้วยกัน เช่น ช่วยกันประดิษฐ์กระทงและพากันไปลอยร่วมกัน ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันกันมากขึ้น
- คุณค่าต่อชุมชน ทำให้เกิดความรัก ความสมัครสมานสามัคคีในชุมชน เช่น ช่วยกันประดิษฐ์กระทงไปประกวด ทำให้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ และสนุกสนานร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมและสืบทอดช่างฝีมือท้องถิ่นทางอ้อม
- คุณค่าต่อศาสนา ได้ช่วยกันทำนุบำรุงศาสนา เช่น ทางภาคเหนือที่มีการทำบุญให้ทาน การถือศีลที่วัด หรือการลอยกระทงเพื่ออุทิศถวายพระพุทธรูป
- คุณค่าต่อสังคม ทำให้มีความเอื้ออาทรต่อสิ่งแวดล้อม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแม่น้ำลำคลองที่ได้ใช้สอย และอำนวยความสะดวกต่อเราทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอาจจะช่วยกันขุดลอกคูคลองให้สะอาด ไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลง

fàng shuǐ dēng fēng sú de yì yì 放水灯风俗的意义

fàng shuǐ dēng de fēng sú néng yán xù zhì jīn yǒu zhe qí fēi cháng zhòng
放水灯的风俗能沿续至今有着其非常重
yào de yì yì bìng chéng wéi le tài guó biāo zhì xìng de fēng sú zài guó jiā
要的意义，并成为了泰国标志性的风俗。在国家
wén huà wěi yuán huì guān yú zhòng yào jié rì de shū zhōng yǒu nèi róng shuō
文化委员会关于重要节日的书中，有内容说
dào qí duì jiā tíng jū mín qún tǐ shè huì hé zōng jiào dōu yǒu zuò yòng hé jià
到其对家庭、居民群体、社会和宗教都有作用和价
zhí
值。

duì jiā tíng de jià zhí shǐ fù mǔ hái zǐ huò qí tā jiā tíng chéng yuán
对家庭的价值：使父母孩子或其他家庭成
yǒu jī huì zài yì qǐ huó dòng rú xiāng hù bāng zhù zhì zuò shuǐ dēng bìng
有机会在一起活动，如相互帮助制作水灯并
xiāng yāo qù fàng shuǐ dēng shǐ dé jiā tíng hé mù zēng jìn jiā tíng chéng yuán
相邀去放水灯。使得家庭和睦，增进家庭成
de gǎn qíng
的感情。

duì jiā tíng jū mín qún tǐ de jià zhí shǐ dé dà jiā néng hù zhù hù ài
对家庭、居民群体的价值：使得大家能互助互爱、
hé mù gòng chù rú xiāng hù bāng zhù zhe zhì zuò shuǐ dēng qù cān jiā píng
和睦共处，如：相互帮助着制作水灯去参加评

xuǎn zhì zào jiàn miàn tán xīn de jī huì bìng gòng tóng zì yú zì lè lìng wài hái
选，制造见面谈心的机会并共同自娱自乐，另外还
jiàn jiē dì cù jìn le dì fāng shǒu gōng yì de chuán chéng
间接地促进了地方手工艺术的传承。

duì zōng jiào de jià zhí dé yǐ xiāng hù wéi hù fú chí zōng jiào rú běi
对宗教的价值：得以相互维护扶持宗教，如：北
bù yǒu bù shī jī dé dào sì miào lǐ shǒu jiè huò fàng shuǐ dēng gòng fèng fó
部有布施积德、到寺庙里守戒或放水灯供奉佛
zǔ zú yìn
祖足印。

duì shè huì de jià zhí shǐ rén guān xīn huán jìng zhí jiē huò jiàn jiē
对社会的价值：使人类关心环境，直接或间接地
tǐ huì dào hé liú yùn hé duì wǒ men shēng huó de zhòng yào xìng ràng wǒ
体会到河流、运河对我们生活的重要性，让我
men yì shí dào bú yīng xiàng hé dào zhōng suí dì diū qì wū huì wù bìng xiāng hù
们意识到不应向河道中随地丢弃污秽物并相互
bāng zhù wéi hù huò shū jùn yùn hé shǐ zhī gān jìng
帮助维护或疏浚运河使之干净。

水灯节